

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almenyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

fahs

for Frederiksborg Amts Historiske Samfund

NUMMER 4 DECEMBER 2007 21.ÅRGANG

*Ved det gamle amtsskel til Frederiksborg Amt står i dag dette dobbeltskilt, der dels fortæller at man nu kommer til Hørsholm Kommune, dels at byen man kommer til hedder Rungsted. Men det er ikke Rungsted man kommer til, derimod Smidstrup.
Foto: Kjeld Damgaard*

Et blad fra

Frederiksborg Amts Historiske Samfund

FAHS og slægtsforskning

Jeg ved i grunden ikke hvad de to ting har med hinanden at gøre - og dog! Når jeg i embeds medfør (bibliotekar i Helsingør) holder små internetkurser i de mest oplagte resurser på nettet (kirkebøger og folketællinger), forsøger jeg samtidig at gøre opmærksom på de muligheder der ligger gemt i det trykte materiale, herunder bl.a. i de lokalhistoriske årbøger.

Det var rigtigt vellykket den aften, hvor et par kursister pludselig opdagede et familiemedlem på et foto i FAHS årbogen fra 1981 (På strejftog i gamle fotografier). Jeg plejer at sige, at vi ikke allesammen er så heldige at der er skrevet en hel bog om vores familie, men har f.eks. en forlængst afdød slægting været lærer på en skole, så er han måske omtalt i en jubilæumsbog om skolen og så fremdeles.

Jeg vil skynde mig at sige at jeg stort set ikke selv slægtsforsker, og jeg kan desværre heller ikke læse gotisk håndskrift. Det skal

dog ikke forhindre mig i at gøre opmærksom på de muligheder, der ligger i det trykte materiale for at finde oplysninger både om de enkelte personer og nok så meget om det sted de levede og deres omgivelser (såvel fysisk som samfundsmæssigt). Og her er det at såvel foreningens årbøger som selvfølgelig al mulig anden lokalhistorisk litteratur kommer ind i billedet.

Nu er det her jo et FAHS blad og ikke et biblioteksforedrag, så derfor vil jeg benytte lejligheden til at minde om FAHS's hjemmeside www.fahs.dk Her finder man listen over de årbøger som foreningen stadig har til salg. De fleste er ret billige - måske er her en julegaveide!!

Jeg vil også benytte lejlighed til at ønske foreningens medlemmer en glædelig jul og et rigtigt godt nytår. Vi ses til årets første arrangement den 28. januar.

Eva Stennicke

fahs

FAHS er medlemsblad for Frederiksborg Amts Historiske Samfund og udkommer fire gange om året; i februar, april, august og november.

Artikler til bladet sendes til:

Frederiksborg Amts Historiske Samfund

v/ Eva Stennicke c/o Helsingør Kommunes Biblioteker, Marienlyst Alle 4, 3000 Helsingør.

Telefon: 4928 3622, fax: 4928 3627

E-mail: eva.stennicke@mail.dk

Indmeldelse, spørgsmål omkring medlemskab og lign.:

Eva Stennicke - se e-mail, tlf. nr. og adresse ovenfor.

Hjemmeside og adgang til årbogsregister: www.fahs.dk

Redaktion

Bibliotekar

Eva Stennicke

(ansvarshavende red.)

Layout, sats og tilrettelæggelse:

Eva Stennicke

Tryk: FOA

De forsvundne landsbyer

af lokalhistoriker Kjeld Damgaard

En tur rundt i Nordsjælland giver mange oplevelser – heldigvis er de fleste positive, men ind i mellem må man undre sig. Den netop gennemførte kommunalreform, har som bekendt medført en række nye kommunegrænser. Og de nye kommuner var ikke sene til at få pillet de gamle kommuneskilte ned og opsat nye med de nye kommunevåbner og kommunenavne.

Hvem har brug for kommuneskilte?

Men hvad skal vi egentlig med disse fine blå skilte?

Hvem har egentlig fornøjelse eller gavn af at få at vide hvilken kommune man kører i? Hvis det er de enkelte borgmestres ego, der skal pudses på den måde, så kan det måske forsvares, hvis det så indebar, at man var lige så glad for at sætte skilte op, der rent faktisk viser hvilken by man kommer til.

Realiteten er imidlertid, at det kniber det ganske gevaldigt med. 1000-årige landsbyer er i de senere årtier tilsyneladende fuldstændig forsvundet i den kommunale optik. Det gik helt galt, da man i 1974 indførte de såkaldte byzone-skilte, der skulle vise hvor man måtte køre over eller under en bestemt hastighed. På en gang forsvandt størsteparten af de velkendte blå-hvide byskilte, der viste hvad landsbyerne hed.

Postvæsenets rolle

Men det startede længe før – og synderen er såmænd det gode gamle danske postvæsen. I sidste halvdel af 1800-tallet begyndte postvæsenet at indføre regelmæssig uddeling af post fra de eksisterende posthuse i købstæderne. Man begyndte også fra 1852 at oprette posthuse i de mindre byer, især de byer, der fik stationer. Og stil-

le og roligt udviklede brevsamlingsstederne sig til postekspeditioner, som efterhånden også fik postbude, der skulle udbringe posten. Pudsigt er det at tænke, at mange af de postdistrikter, der endnu findes i dag – og som går på tværs af gamle ejerlav-, sogne- og kommunegrænser – stammer fra denne tid, hvor distrikternes udstrækning kom til at afhænge af, hvor langt postbudet kunne gå.

Men ikke nok med det. Posthusenes navne blev ofte valgt ved en tilfældighed. Et klassisk eksempel er posthuset i Kokkedal, der blev åbnet den 1. juli 1906 – samtidig med billetsalgsstedet Kokkedal (der senere blev til Kokkedal Station). Station og posthus var kommet i stand efter at lokalbefolkningen havde indsamlet 9.000 kr. til etableringen – DSB ville nemlig ikke betale. Da landliggerne i Mikkelsborg havde bidraget mest til stationen, ville initiativtagerne ære disse personer – ved at kalde stationen for ”Kokkedal” (!). Man så bort fra det faktum, at stationen rent faktisk lå på landsbyen Usserøds jorder og at Kokkedal lå i et helt andet ejerlav og endda i en helt anden kommune. Resultatet er som bekendt at navnet Kokkedal bruges om et område, der helt eller delvist omfatter de gamle landsbyer Usserød, Jellerød, Ullerød og Brønsholm – hvis navne nærmest er helt forsvundet i de lokale beboeres minde.

Endnu et tilbageskridt for de små landsbyer var i 1967, da postvæsenet indførte postnumre. Så hed det sig nemlig at man kunne nøjes med at skrive tre linjer i en hvilken som helst adresse: NN, Fredensborg Kongevej 10, 2980 Kokkedal. Og altså ikke et ord om, at stedet hedder Brønsholm – og har heddet det i århundreder.

Hvem har brug for skilte med ånavne?

Og endnu mere grotesk, blev det, da man i 1970'erne begyndte at sætte de ovenfor omtalte kommuneskilte op – plus skilte, der viser hvor fuldstændig inferiøre bække og vandløb passerer en landevej. Flere steder skal man nærmest ud med en lup for at finde vand i de bække, der flot er skiltet for.

Måske idéen stammer fra Sverige, hvor elvene ganske rigtigt er skiltet langs landevejene – men ærlig talt: Hvorfor skal der stå et skilt på Isterødvejen om at man passerer ”Usserød Å”. At kalde grøften det pågældende sted for en å er på kanten af det sprogligt korrekte, men hvem i al verden har interesse i at vide dette? Og selvom man synes at det er interessant, kan det jo stadig undre, at det kan være vigtigere end skiltning af byer. De gode gamle blå/hvide skilte, der fortalte de vejfarende hvilken by man var kommet til, led en krank skæbne mange steder i

1970'erne. Kun i de mellemstore landsbyer blev der fortsat behørigt skiltet med byzoneskilte, der viser byens rette navn. De helt små landsbyer forsvandt ved den lejlighed, f.eks. landsbyen Roland mellem Asminderød og Langstrup. I dag er der ikke et vejskilt, der viser hen til bebyggelsen, der er intet byskilt eller lignende og for at føje spot til skade har man ikke engang gidet at kalde vejen igennem landsbyen for Rolandvej eller noget lignende – næh, beboerne har måttet finde sig i at få adresse på den nærliggende Humlebækvej!

Mange forsvundne landsbyer

De landsbyer, der ligger tæt på en lidt større by, hvis navn bruges til postdistriktet, er uheldigst stillet. Landsbyen Jordhøj ved Slangerup skal man lede godt for at finde i dag. Kajerød ved Birkerød er også nærmest forsvundet, det samme er Ullerød ved

Et par steder står der skilte, der viser til byen Tibberup – men når man kommer frem står der Espergærde på skiltene. Ikke et eneste sted er der et skilt, hvor der står hvor Tibberup begynder eller slutter. Foto: Kjeld Damgaard

Hillerød, Usserød ved Hørsholm, Vallerød ved Rungsted, Horneby ved Hornbæk, Tibberup ved Espergærde, Øverste og Nederste Torpen ved Humlebæk foruden mange flere.

Manglen på vejviserskilte er disse steder nærmest total. Som eksempel kan nævnes landsbyen Tibberup, som der godt nok står enkelte vejvisere til, f.eks. ved Kongevejen – men ikke et eneste skilt forkynder for den undrende rejsende hvor byen starter eller slutter. De eneste skilte der er, står der Espergærde på. Og for at det ikke skal være løgn har man endda på Helsingør-motorvejen placeret store skilte, hvortil man har måttet opfinde det kunstige navn ”Espergærde Syd” i stedet for at bruge det ældgamle og historisk korrekte navn: Tibberup.

Manglende og forkert skiltning

Et enkelt sted ved Hørsholm er skiltningen helt grotesk. Området hører ganske vist un-

der Hørsholm postdistrikt – og det er beboerne sikkert glade for – det giver lidt ekstra kredit. Men at den lille landsby på stedet, ”Overdam” ikke må få sit navn på byzoneskiltet er ganske uforståeligt. Det sted på byzoneskiltet, som normalt angiver bynavnet er helt tomt!

I den nuværende Rudersdal kommune har bebyggelsen ved Sjælsø ganske vist fået sit eget byskilt, men dethedder altså ikke ”Ravnæsset”, men derimod Ravnæs. Mærkværdigt at beboerne har fundet sig i det i årevis, når man ved, at stedet har heddet Ravnæs i over 600 år.

Ved Øresund ligger det gamle fiskerleje Rungsted. Fordi man i post- og jernbaneverdenen havde svært ved at skelne mellem Ringsted og Rungsted fandt man på at tilføre Rungsted-navnet et ”Kyst” – så det blev til ”Rungsted Kyst”. Det var der således en meget god grund til – men at sætte ”kyst”-navnet på vejskiltene er vel ganske uhisto-

risk og også ganske ulogisk. På samme måde forsvandt det gode gamle stednavn Lillerød fordi det nemt kunne forveksles med Hillerød – så i dag står der Allerød alle vegne, selvom Allerød oprindeligt lå i Blovst-rød sogn og kommune og knapt nok var en landsby.

De gamle navne sælger ikke billetter

Eksemplerne er mange, men tilbage står, at det er stort kulturhistorisk tab, at stedbetegnelserne forsvinder. Og tendensen fortsætter desværre. Hver gang, der bliver anlagt en golfbane, så kommer den minsandten til at hedde noget andet, end der hvor den ligger. Hørsholm Golfbane ligger ikke i Hørsholm, men i Grønnegade. Nivaa Golfbane ligger i Vejenbrød, Fredensborg Golfbane i Sørup, Hornbæk Golfbane i Bøtterup, Frederikssund Golfbane i Gerlev, Hillerød Golfbane i Ny Hammersholt osv.

Årsagen til disse forkerte stedbetegnelser er vel at man bedre kan "sælge billetter". Men ærgerligt og sørgeligt er det – og hvem siger, at det med tiden ikke kan blive lige så eksklusivt at spille golf i Sørup som i Fredensborg?

Hvad kan gøres?

Realiteten er altså, at der i dag i befolkningen ikke er kendskab og forståelse for betydningen af at vide hvor man reelt bor – og dermed baggrunden for stedets udvikling og nuværende udseende. Men kan man vende udviklingen? Ja, men myndighederne, firmaer, postvæsen, lokalhistorikere m.v. skal med på banen.

Dels må man forsøge at få postvæsenet med på, at man reelt lige så godt kan skrive 2970 Usserød som 2970 Hørsholm. At man kan genoplive nedlagte posthuse som 3130 Saunte, 3340 Brødeskov eller 3471 Høvelte. Eller at man kan give små landsbyer deres identitet tilbage ved at give dem et postnummer, der passer til postruterne, f.eks. 3231 til Esrom og 3234 til Plejelt – i stedet for at de som i dag har postnummer 3230 Græsted. Når man kan have flere hundrede postnumre

i København, kan man også styre sådanne postnumre på landet.

En anden mulighed er at få kommuner og firmaer til konsekvent at forlange en fjerde linje i alle adresser i stedet for de nuværende tre. Den nye linje skal indsættes som bynavn før sidste linjes oplysning om postnummer og postdistrikt. Og så skal man naturligvis få kulturhistorikere og andre lokalkendte til konsekvent at anvende de rigtige navne – i stedet for blindt at følge trenden.

På den måde kan vi måske undgå, at 1000 års navneskik helt forsvinder pga. tilfældige postdistrikters inddeling af landet.

Her nord for den lille landsby Overdam vest for Hørsholm har kommunen helt bortvalgt stednavnet - en sjælden men også uforståelig disposition

Foto: Kjeld Damgaard

Erindringer fra Hillerød 1939-1945

2. del af Aase Geddes erindringer fortalt til Margrethe Krogh

Mørks Skole

Mørks Skole lå på begge sider af Hammersholtvejen, men havde ikke så mange bygninger på Petersborgvej som i dag. Hr. Stenberdt boede i den nærmeste villa, der nu er inddraget til skolen. Der var kun en lille gymnastiksal, så drengene havde sløj, når pigerne havde gymnastik, og gymnastik, når pigerne havde håndarbejde. Toiletforholdene var sammenlignet med i dag yderst kritisable, og der var intet brusebad efter gymnastik.

Ikke sært at vi var glade for sommeren og sportspladsen ved siden af banen, hvor vi måtte løbe ned til, for overhovedet at få spillet langbold. Kun de færreste måtte cykle til skole, ikke på grund af trafikken, men på grund af afstanden. De fra Trollesminde havde allernådigst lov til at bruge cyklen, men jeg er ikke engang sikker på at det gjaldt Dinesens fra Vænget ved Ødammen. Privatbiler var dengang lidt af et sjældent syn.

På sygehuset

I 1939 da jeg gik i 4. Mellem, brækkede jeg lårbenet. Det gik således til. Vi havde masser af sne, og mine kammerater skulle med ski eller kælk til Fruebjerg, men jeg kunne ikke komme med, da det var min fars fødselsdag. Desværre blev hans kone syg, så jeg ikke kunne komme der. Min mor foreslog så, at vi kunne tage ud i Præstevang, hvor jeg kunne løbe. På vejen mødte vi lektor Gjerløff, som selvfølgelig mente, at jeg skulle på Statsskolen efter 4. Mellem. Det ville jeg også gerne, for jeg ville lære sprog, så det var jo fint.

Jeg havde lånt et par estiske ski, der ikke havde bindinger men kun en bøjle over vristen. Dem løb jeg godt på. Da jeg løb ned af

den store Djævlebakke, hvor der var masser af sne, gik skiene ind i en godt dækket stub. Skiene for videre, dem skete der ikke noget med, men der lå jeg med mit knuste lårben. Der blev skaffet en slæde og på den måde kom jeg ud til vejen og i ambulance til sygehuset.

Den gang var det ikke almindeligt, at en pige på 14 år knuste lårbenet. Det var noget der skete for gamle mennesker. Så jeg blev behandlet, som man plejede at behandle de gamle. Jeg skulle have et søm gennem benet, og man var vant til, at det gik lige igennem, men da jeg havde skreget et godt stykke tid af smerter, indså man, at jeg skulle bedøves. Frøken Madsen, der var oversygeplejerske og havde været med overlæge Seedorff i lazaret under første verdenskrig, var klar over, at jeg kom til at ligge længe, så hun var flink at anbringe mig på barselsstuen, hvor der jo hele tiden ville ske noget. Da jeg lå tøjret til sengen med et 50 kilo lod, var det ikke praktisk med børnestuen

Overlæge Seedorff bestemte alt på sygehuset. Man måtte kun have en bog, et blad eller en avis, og man måtte ikke have slik eller kager. Det kunne jeg ikke leve med, så min far lavede et kæmpestort ringbind med plads til mange blade, der blev udskiftet når han kom på besøg. Han der nu arbejdede i København i Konservativ Ungdom, havde fået "ægtemænds-besøgtilladelse". De kom jo gerne om aftenen efter arbejdet. Da jeg måtte passe skolearbejdet så godt som muligt, havde jeg også min skoletaske, og den var fyldt med mere end skolebøger. Da jeg ikke kunne læse hele tiden, lavede fru savværksejer Raaschou nogle fine bomuldsgarnnøgler til mig, så jeg kunne strikke. Efter nogle meter garn var der påsat bolcher eller

*Sygehuset i Hillerød lå på Sdr. Jernbanevej indtil 1943
Foto: Lokalhistorisk Arkiv, Hillerød Bibliotekerne*

karameller! ”Hvad laver du?” spurgte Seedorff en dag han kom på stuegang. Vi skulle ligge helt stille med armene over tæppet, men det passede ikke mig. Så jeg svarede overlægen, at jeg strikkede blebukser til de små finnebørn. ”Men hvad er så det?” spurgte han igen og pegede på en klump på garnet. ”Det ved jeg ikke før jeg når der til”. ”Kan du så skynde dig, for jeg skal se, hvad det er” sagde han og grinede. Måden at omgå reglerne på var accepteret.

Han var meget børnevenlig, der var gerne lidt ballade på børnestuen, når han gik stuegang der, men han var også meget overlegen og arrogant. En dag var jeg nede til undersøgelse med røntgen osv., hvor reservelægen undersøgte mig. Da han var færdig og sagde, at alt var som det skulle, ville han dække mig til, men pludselig stod Seedorf i døren og spurgte, hvad reservelægen lavede. ”Det må jeg vist hellere selv se på”, sagde Seedorf og så foretog han nøjagtig den samme undersøgelse

som reservelægen lige havde foretaget. ”Ja, det går jo som det skal”. Han var konge på sygehuset, han kunne endda finde på at gå efter med fingeren over dørene for at se, om der lå støv! Stuegangen skiftede fra dag til dag mellem de to kvindeafdelinger, så havde sygeplejerskerne på den anden afdeling tid til at få alt i orden. En dag stillede han dog hos os først og diskuterede med mig, hvor mange bukser jeg havde strikket, og om det var gode karameller. Sygeplejerskerne stod fortvivlet i døren, så jeg gjorde ham opmærksom på, at han var startet i den gale ende! ”Nå så går jeg, men jeg kommer igen, gem en karamel til mig” – jeg havde frisprog.

Når lægerne gik stuegang var mit lod en stor fristelse. Reservelægen slog altid på det, og overlægen havde travlt med at løfte enderne af mit lår op, så det sled alt sammen på snoren, der en nat knækkede med et brag. Inden natsygeplejersken nåede frem, stod overlægen ved min seng - han havde sovet

på sygehuset i et værelse lige under min seng, og havde endnu ikke fået knuppet kittlen færdig over pyen. ”Hvad har du dog gjort?” spurgte han, ”ikke noget, men snoren har ikke kunnet holde til, at lægerne hele tiden puffer til loddet!” Jeg var mest bange for, at der var sket noget med mit ben, men det var der heldigvis ikke. Efter et par måneder blev sømmet taget ud - også uden bedøvelse, men nu var jo trænet i at bide tænderne sammen. Jeg fik en stiv bandage på - zinklim eller sådan noget - og så skulle jeg op at gå, op og ned ad gangen så mange gange som muligt.

En dag spurgte overlægen, om jeg nu også gjorde det,. ”Nej”, sagde jeg ” for frk. Madsen har fjernet alle stolene fra gangen, og så kan jeg jo kun gå så langt, at jeg ved jeg kan klare at komme tilbage.” Så kom stolene på gangen igen, og jeg blev hilst med klapsalver fra de andre stuer for den bedrift.

Selv efter at sømmet var taget ud gjorde det ondt, når jeg gik, Det blev værre og værre, jeg klagede, men fik at vide, at det var noget pjat, nu skulle jeg ikke være ømskindet. Men så en dag knækkede bandagen over knæet, og de fik travlt, for den sorte materie væltede ud. Af med bandagen, ih hvor det lettede, men det var mærkeligt at bruge benet uden dens støtte.

Man måtte kun have 3 besøgende hver og ingen børn under 16 år. Det var ikke lige mig. Min mor kom i hver besøgstid om eftermiddagen, så der var jo kun plads til 2 andre. Om formiddagen passede besøgstiden nogle gange med gymnastiktimen, og så fik jeg besøg af mine kammerater, både piger og drenge. En dag mente vor afdelingssygeplejerske, populært kaldet ”Barken Margrethe”, at hun kunne få det stoppet. Der kom to ret små drenge på besøg. ”Hvor gamle er I?” ”16 år”, svarede de begge i overensstemmelse med sandheden, men hun forhørte mig kraftigt bagefter. Om eftermiddagen kom kosteleverne I stedet for at gå tur med kattermor (frk. Katstrup) ville de hellere besøge mig. De prøvede at krybe sammen på min skammel eller nærmest under sengen,

men så kom der en ældre frk. Andersen fra Fredensborg ind på stuen med en brækket ankel. Hun fik aldrig besøg, så der anbragte 3 af kosteleverne sig og erklærede på forespørgsel, at de bestemt besøgte hende. Hun nød hele arrangementet, og syntes de unge var så søde.

9. april 1940

Så kom den 9. april. Jeg kan stadig mærke suset af flyvemaskinerne, der fløj lavt hen over sygehuset. Vi røg ud af sengene, og jeg knækkede helt sammen, måtte have hjælp til at komme op igen, men heldigvis havde benet ikke taget skade. Nogen tid i forvejen havde overlæge Seedorff skældt mor ud. Hun havde blot spurgt til, hvordan det gik med mig. Det var en fornærmelse mod ham at spørge således. Han vidste, hvad der skulle gøres. Hvis han var i det lune, kunne han blive meget ophidset. Næste dag fik mor en undskyldning gennem frk. Madsen. Det bevirkede dog, at mine forældre bad min gudfar, der var læge om at undersøge sagen. Han fik journalen udlånt og forespurgt på Ortopædisk Hospital, om behandlingen var i orden. Svaret var, at hvis Seedorff i Hillerød ikke kunne ordne benet, var der ingen i Danmark, der kunne - på grund af hans erfaring fra verdenskrigen. Andre læger havde ikke den erfaring, og sportsskader på unge mennesker var ikke så almindelige dengang.

Men den 9. april gjorde, at nu ville jeg hjem og kom det, dog uden de to armhulskrykker jeg hidtil havde brugt, men med to stokke. Når tyskerne så mig på gaden med dem, veg de for at jeg kunne komme frem, så mine kammerater elskede at gå med mig, og i Slotsgade 3, hvor de var rykket ind både på 1. salen i forhuset og nedenunder vor lejlighed, blev jeg altid, hvis det var den mindste smule mørkt, lyst ind gennem den smalle indgang fra Slotsgade - de viste nok, hvad en invalid var.

Nå men jeg skulle jo i skole, så det gik humpende op over Torvebakken med to stokke. Jeg nåede lige at komme til termins-

prøve, men det var ikke sjovt, da jeg havde været så længe væk fra skolen. Jeg fik ekstra undervisning i tysk og latin. Hr. Stenberdt havde nægtet at indstille mig til eksamen, for jeg ville ikke få de karakterer skolen og jeg selv forventede. Det havde min mor protesteret kraftigt imod. Jeg skulle ikke ovenpå en sådan sygeperiode, nu også skilles fra min kammerater. Der blev fundet et kompromis bestående i, at jeg gik til eksamen, men derefter videre til realklassen. Det år har jeg aldrig fortrudt, det modnede mig meget og gjorde 1. G i gymnasiet lettere.

Jeg var altså ligeglad med eksamen, den skulle bare overstås. En stor del af mine klassekammerater var togbørn, så en dag blev der ringet til Minna, at hun og jeg skulle skynde os op på skolen, togene var ikke kommet, så de ventede os til eksamen i engelsk. Minna og jeg hastede op over Torvebakken. Hun var frygtelig nervøs, jeg ligeglad, så jeg blev sendt først ind. Jeg måtte lige have vejret, så engelsklæreren Benjamin Saxe sagde: "Tag det nu roligt, vi når det nok." Det gjorde vi jo også. Da det viste sig, at jeg fik udmærkelse til eksamen, kunne jeg ikke dy mig for at spørge hr. Stenberdt om, hvad han havde forventet, siden han nægtede at indstille mig. "Hold kæft" svarede han blot. I øvrigt blev han rasende, da han året efter forstod, at jeg ville være sproglig og ikke matematiker. Men jeg ville være jurist, så jeg havde mere brug for sprog.

Statskolen

Vi var 13 sproglige og 17 matematikere der startede på Frederiksborg Statsskole i 1941. Af de 13 sproglige kom 5 ikke direkte fra 4. Mellem, så vi var godt rustede og behøvede ikke bestille alverden det første år, men så i 2. G gik den ikke mere, der måtte vi tage fat.

Jeg havde mange gamle lærere. Og nogle af dem skulle aldrig have undervist. Lektor Bredsdorff var en vidunderlig lærer, der blev 65 det år, jeg blev student. Dengang kunne man først gå af som 67-årig. Lektor Boisen var senil og vågnede kun, når vi gik

i stå i oversættelsen. I engelsk havde vi rektor H.M. Jensen, der også gik under navnet Hans Majestæt. Han var en lille mand i mere end en betydning. Han havde set sig gal på mig. En dag sagde han: "Du må aldrig spørge med det forkerte." Jeg anede ikke, hvad han mente. Han kunne heller ikke forstå, hvorfor hans elever var så nervøse, når de skulle til eksamen, mens de i tysk hos lektor Gjerløff var helt anderledes. Så sagde lektor Gjerløff til ham: "Jeg bliver glad, når mine elever finder et ord på tysk og bruger det". Hos rektor Jensen kunne man være sikker på, at hvis man havde seks ord, så var det syvende ord det rigtige. Han forlangte en translætoroversættelse og ikke en gymnasieoversættelse.

Jeg boede jo på Holmegårdsvej 35 de år, jeg gik på Statsskolen. Hvis jeg var sent på den, skyndte jeg mig hen ad Holmegårdsvej. Hvis jeg så mødte lektor Gjerløff kunne jeg følges med ham og så var det lige meget hvornår jeg kom. Vi var en vandrekasse både i 2. og 3. G. Engang var vi i et klasseværelse lige ved rektors kontor. Herfra kunne man både kravle ud og ind af vinduet. Vi skulle have religion med adjunkt Poulsen og havde lige sendt en over til bageren for at købe omvendte. Vi stillede os langs væggen og sang af fuld hals. Og vores kammerat blev lukket ind. Jeg ved ikke, om Poulsen opdagede noget. Vi satte os pænt ved bordene og en spurgte; "Adjunkt Poulsen: "Vil De have en omvendt?" Og så sad vi der alle sammen og spiste omvendte.

Lektor Gjerløff var en strålende gårdvagt og hvis man var smart, kunne man sagtens klare sig. En dag havde han grebet en af mine kammerater i at gå til bageren, hvilket man selvfølgelig ikke måtte. Min kammerat bedyrede, at havde skam ikke været hos bageren. Han sagde: "Min far stod derude og skulle aflevere min madpakke og jeg kan da ikke lade ham vente."

I 1944 havde jeg sidste skoledag. Vi var en af de første klasser, der var klædt ud, og var klædt som på den første skoledag i 1. klasse. Jeg havde stiltyer med.

III G nysproglig på Frederiksborg Statsskole 1943-44. Aase Gedde sidder næst bagerst i højre række med lys trøje. Fotograf: Bror Bernild. Foto: Udlånt af Lokalthistorisk Arkiv, Hillerød Bibliotekerne

Karl Neergaard blev student sammen med mig, så vi var til studentfest hos lektor Neergaards. Det var den dag vores matematikere var blevet færdige. De tog i Tivoli, som samme aften blev sprængt i luften.

Stor var vores overraskelse, da vi erfarede, at alle de lærere, som Karl havde haft i sin skoletid var inviteret. For at parre mænd og kvinder stod der nogle bakker med blomster, som vi skulle tage inden vi gik ind i stuen, bl.a. en med meget flot tagetes. Vi tog den ikke, men det gjorde en af de kvindelige lærere frk. Rindal. Stor var vores forbløffelse, da vi trådte ind i stuen og fik øje på rektor. Også frk. Rindal studsede, og det var hende, der vandt rektor. Hendes kommentar var, da hun grinende fortalte om det senere: "Jeg kunne da klare ham, men jeg ville hellere have haft en af jer andre".

Efter studentereksamen holdt vi mange fester. Det var jo midt under krigen og vi havde simpelthen ikke haft mulighed for at feste i gymnasiet. Vi festede 14 dage i træk dag og nat og næsten al transport foregik på cykel. En dag med tog til Gilleleje hvor vi sad i maleren William Scharff's vidun-

derlige atelier med alle hans dyrebilleder. Næste dag til Frederikssund på cykel. Her blev vi til den lyse morgen, for vi skulle lige have morgenmaden med, inden vi skulle på cykel tilbage til Hillerød. Vi var fire, der gik efter morgenbrød. De to første svingede med kurven, så vi andre, der gik bagved, måtte samle op.

Da jeg langt senere holdt tale til et af vores jubilæer sagde jeg: "Det har været helt uforsåeligt for mig, at man som kommunelærer kommer ud på græs, men når man kommer ud som gymnasielærer, efter 8 år på universitetet, kommer man direkte ud til en klasse elever. Jeg har set flere, der er gået ned på det bl.a. en af mine kammerater fra Kvinde-regensen, der begik selvmord". "Jeg er en af dem", sagde vores skolekammerat Aksel. "Jeg skulle undervise i matematik på Rønne Statsskole, men det gik slet ikke, så jeg rejste til Stockholm og læste meteorologi og blev senere direktør for Europas vej".

Aase Gedde blev cand. jur. i 1950 og var derefter landsretssagfører i Hillerød gennem mange år.

Gribskov i fortid og nutid

Foredrag mandag den 28. januar kl. 19.30
ved seniorforsker Flemming Rune
Kedelhuset, Christiansgade 5 i Hillerød.

Som de fleste FAHS medlemmer nok allerede ved, er Flemming Rune forfatter til foreningens årbog for 2008/2009. Nu er chancen der for at møde forfatteren "live" og høre ham fortælle om Gribskov og måske også lidt om arbejdet med bøgerne.

I sit oplæg til foredraget skriver Flemming Rune: "Til sommer udkommer et nyt bogværk om Gribskov, hvor skovens kultur- og naturhistorie beskrives i to bind med mange hundrede illustrationer. Skovens oprindelse, jagtens historie, stutterivæsenet, vådområdernes dræning og den ordnede skovdrifts indførelse er nogle af de emner, der behandles.

Kom og hør om arbejdet, nyd de smukke billeder fra skovens farverige historie og se eksempler på de nye kort over skoven, der er ved at blive lavet specielt til bogen."

Der opkræves 30 kr. for kaffe og kage.

Tilmelding til Torben Bill-Jessen
E-mail: tb-j@stofanet.dk Tlf.: 49 21 86 89

Mødelokalet er i stueplan og handicapegnet.